

No.W03.08.0547/II/K

's-Gravenhage, 11 maart 2009

Bij Kabinetsmissive van 17 december 2008, no.08.003601, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Minister van Justitie, mede namens de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, bij de Raad van State van het Koninkrijk ter overweging aanhangig gemaakt het voorstel van rijkswet tot regeling van taken en bevoegdheden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Curaçao, Aruba, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie), met memorie van toelichting.

Het voorstel van rijkswet regelt de organisatie van de rechtspraak voor Curaçao, Aruba, Sint Maarten en voor Bonaire, Sint-Eustatius en Saba met ingang van het moment van wijziging van de Staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk. De Raad van State van het Koninkrijk maakt onder meer een opmerking met betrekking tot de grondslag van het voorstel en de samenstelling van de Beheerraad. Hij is van oordeel dat in verband daarmee enige aanpassing van het voorstel wenselijk is.

1. Grondslag van het voorstel

In de Slotverklaring van 2 november 2006 van het bestuurlijk overleg over de toekomstige staatkundige positie van Curaçao en Sint Maarten hebben de regeringen van Nederland en de Nederlandse Antillen en de bestuurscolleges van Curaçao en Sint Maarten afspraken gemaakt over samenwerkingsregelingen op onder meer het gebied van de rechtspleging en de rechtshandhaving. Een van die afspraken houdt in dat er één rechterlijke organisatie voor het Caribische deel van het Koninkrijk zal zijn, te regelen bij zogenoemde consensusrijkswet op de voet van artikel 38, tweede lid, van het Statuut. De toelichting bij het voorstel vermeldt dat de regeringen van Nederland en de Nederlandse Antillen, en de bestuurscolleges van Curaçao en Sint Maarten overeenstemming hebben bereikt over het voorstel van rijkswet en de memorie van toelichting, zodat het in zoverre is gebaseerd op artikel 38, tweede lid, van het Statuut. Aruba heeft op een laat moment te kennen gegeven met het voorstel in te kunnen stemmen, onder de voorwaarde dat het Hof uiterlijk binnen drie jaar na de ontmanteling van de Nederlandse Antillen in Aruba zetelt. Om die reden berust het voorstel, voor zover het Aruba betreft, op artikel 43, tweede lid, van het Statuut, aldus de toelichting.

De Raad merkt op dat de huidige regeling van de rechterlijke organisatie op de Nederlandse Antillen en Aruba uitgangspunt van het voorstel is. Deze regeling is gebaseerd op een jarenlange samenwerking en illustreert het belang dat de landen hechten aan een deugdelijke en uniforme regeling van de rechterlijke organisatie. Het behoort tot het wezen van de consensusregeling dat er overeenstemming is tussen de landen die door de betrokken regeling worden geraakt.¹ Die situatie doet zich hier voor, met dien verstande dat nog nader overeenstemming dient te worden bereikt over de zetel van het Hof na drie jaar. De Raad adviseert het voorstel van rijkswet uitsluitend te baseren op artikel 38, tweede lid, van het Statuut en dit ook in de considerans van het voorstel tot uitdrukking te brengen. Ten aanzien van de aanwijzing van de zetel van het

¹ Een consensusregeling die slechts twee landen aangaat, kan tot stand komen ook als het derde land daar niet mee instemt. Zie het advies van de Raad van State van het Koninkrijk betreffende no.W04.07.0242/I ((Besluit tijdelijk financieel toezicht BES), Bijvoegsel Staatscourant 11 december 2007, nr 240.

Hof adviseert de Raad een bepaling op te nemen met als strekking dat, indien na drie jaar niet alsnog ook overeenstemming ten aanzien van de plaats van de zetel van het Hof is bereikt, de zetel wordt aangewezen bij algemene maatregel van rijksbestuur op de grondslag van artikel 43, tweede lid, juncto artikel 51 van het Statuut.

2. Samenstelling Beheerraad

Het voorstel voorziet in de instelling van een Beheerraad, die als bemiddelaar tussen rechterlijke macht en bestuur fungeert. De Beheerraad bereidt de begroting van het Hof voor en houdt toezicht op de uitvoering daarvan en op de bedrijfsvoering van het Hof. Hij is belast met de aanstelling en het ontslag van gerechtsambtenaren en buitengriffiers en is over het beheer van de rechterlijke macht en de uitvoering van de begroting verantwoordelijk schuldig aan de onderscheiden Ministers van Justitie. De Beheerraad heeft vier leden, die voor een periode van vijf jaar bij koninklijk besluit worden benoemd op voorstel van de Ministers van Justitie, gehoord de Beheerraad. Ingevolge artikel 48, derde lid, geschiedt benoeming op grond van deskundigheid die nodig is voor een behoorlijke uitoefening van de taken van de Beheerraad en maatschappelijke kennis en ervaring. Volgens de toelichting kan daarbij worden gedacht aan personen met sociaal-economische deskundigheid of ervaring binnen de rechterlijke macht. Rechteren zijn van het lidmaatschap uitgesloten.

De Raad constateert dat, anders dan bij de Raad voor de Rechtspraak het geval is en overigens voor dergelijke instellingen gebruikelijk is, niet is voorzien in een rechterlijke vertegenwoordiging in de Beheerraad. Hoewel de Beheerraad geen taak heeft op het gebied van de uniforme rechtstoepassing en de juridische kwaliteit, zijn er grote overeenkomsten tussen de taken van beide raden. Gezien deze taken en de functie van de Beheerraad, die bedoeld is als een extra waarborg voor de onafhankelijkheid van de rechter, dient er een vertrouwensrelatie te bestaan tussen de Beheerraad en het Gemeenschappelijk Hof. De Raad adviseert het voorstel daartoe in die zin aan te passen dat het Hofbestuur wordt gehoord aangaande de benoeming van leden van de Beheerraad.

3. Overige opmerkingen

a. Ingevolge het voorgestelde artikel 5, derde lid, worden uitspraken op straffe van nietigheid in het openbaar gedaan en bevatten zij de gronden waarop zij steunen. De toelichting bij artikel 5 vermeldt dat aanvaard is dat in civiele zaken en strafzaken niet alle beslissingen in een openbare zitting worden uitgesproken, maar dat voldoende is dat zij die dag beschikbaar zijn.

De Raad merkt op dat aan het vereiste van openbaarmaking slechts is voldaan, indien de beslissing in het openbaar is uitgesproken. Het louter verzenden van een afschrift van de uitspraak naar partijen of het anderszins ter beschikking stellen van een uitspraak kan niet gelden als openbaarmaking gelet op artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele rechten. Hij adviseert de toelichting op dit punt aan te passen.

b. Artikel 12, derde lid, van het wetsvoorstel regelt de verplichting tot geheimhouding van de raadkamer voor rechters, gerechtsambtenaren, rechterlijke ambtenaren in opleiding en buitengriffiers. Ingevolge artikel 10, vierde lid, kan bij landsverordening of wet worden bepaald dat anderen dan rechters zitting hebben in de Gerechten in eerste aanleg. Artikel 1, onder k, definieert de betekenis van de term

rechter als: lid of plaatsvervangend lid van het Hof of rechter-plaatsvervanger in eerste aanleg. De "anderen", de zogenoemde leken-leden of bijzondere rechters, behoren daar niet toe. Er is echter geen reden de geheimhoudingsplicht op hen niet van toepassing te verklaren. De Raad adviseert de geheimhoudingsplicht van artikel 12 ook voor deze anderen te laten gelden.

c. Het voorgestelde artikel 29, tweede lid, bepaalt dat een lid van het Hof, wanneer hij de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, bij koninklijk besluit wordt ontslagen. Deze leeftijdsgrens, die in Nederland op 70 jaar is gesteld, wordt niet nader gemotiveerd. De Raad adviseert dat te doen en het voorstel zo nodig aan te passen. Voorts adviseert hij naar analogie van artikel 46 van de Wet op de rechterlijke organisatie te bepalen dat aan het betrokken lid ontslag wordt verleend.

d. Het formulier, zoals vastgesteld in de bijlage, wijkt af van de gebruikelijke eed of belofte, in zoverre er na de verklaring een passage is toegevoegd over de verplichting tot geheimhouding en het gebod tot onpartijdigheid. Deze regels zijn echter al opgenomen in de voorgestelde artikelen 6 en 12, derde lid. De Raad adviseert de bijlage aan te passen.

e. Artikel 40 van de Eenvormige landsverordening op de rechterlijke organisatie biedt thans een grondslag voor het stellen van nadere regels, onder andere met betrekking tot de gerechtelijke kosten en proceskostenvergoedingen. Het voorstel kent deze mogelijkheid niet. De Raad adviseert daarin wel te voorzien.

4. Voor redactionele kanttekeningen verwijst de Raad naar de bij het advies behorende bijlage.

De Raad van State van het Koninkrijk geeft U in overweging het voorstel van rijkswet te zenden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, aan de Staten van de Nederlandse Antillen en aan die van Aruba, nadat met het vorenstaande rekening zal zijn gehouden.

De Vice-President van de
Raad van State van het Koninkrijk,

Bijlage bij het advies van de Raad van State van het Koninkrijk betreffende no.W03.08.0547/II/K met redactionele kanttekeningen die de Raad in overweging geeft.

- In de toelichting, paragraaf 2, consultatieronde, melding maken van het instemmende advies van de Raad voor de Rechtspraak.
- In het voorgestelde artikel 1, eerste lid, onder a, "het Gerecht" vervangen door: de Gerechten.
- In het voorgestelde artikel 4, eerste lid "burgerlijke zaken" vervangen door: burgerlijke rechten, schuldvorderingen en strafbare feiten.
- In het voorgestelde artikel 5 "terechtzittingen" vervangen door: zitting. (wel in 43 SWR).
- In het voorgestelde artikel 9, tweede lid, eerste zin, "onderscheidenlijk Sint Maarten houdt zitting in" wijzigen in: onderscheidenlijk Sint Maarten is gevestigd in en houdt zitting op.
- In het voorgestelde artikel 9, tweede lid, "hebben in" vervangen door: houden op.
- In het voorgestelde artikel 11, derde lid, "bij het Gerecht in eerste aanleg" laten vervallen.
- In het voorgestelde artikel 12, eerste lid, "bij de besluitvorming over die aanhangige zaak" laten vervallen.
- In het voorgestelde artikel 16, eerste lid, "van de landen" laten vervallen.
- In het voorgestelde artikel 17, derde lid, de woorden na "toepassing" laten vervallen, nu deze regel reeds blijkt uit artikel 16, vijfde lid.
- In het voorgestelde artikel 23, eerste lid, onder a "graad van Bachelor" vervangen door: graad Bachelor. Onder b "aan wie" vervangen door: die.
- In het voorgestelde artikel 32, vijfde lid, "tweede en derde" vervangen door: tweede, derde en vierde.
- In het voorgestelde artikel 36, derde lid, "uitspraak" vervangen door: beslissing.
- In het voorgestelde artikel 43, eerste lid, onder a, na "Gerechten" toevoegen: in eerste aanleg.
- In het voorgestelde artikel 46, eerste lid, eerste volzin, "plan" vervangen door: jaarplan.